અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઇ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

==========

[૨૦૧૫] ૨ એસ.સી.આર. ૩૮૮

નેશનલ થર્મલ પાવર કોર્પોરેશન લિ.

વિ.

મેસર્સ અશોક કુમાર સિંહ અને અન્ય

(સિવિલ અપીલ નં. ૧૮૫૨/૨૦૧૫)

ફેબ્રુઆરી ૧૩, ૨૦૧૫

[ન્યાયમૂર્તિઓ ટી.એસ. ઠાકુર, આર.કે. અગ્રવાલ અને આદર્શ કુમાર ગોયલ]

સરકારી કરારો: બીડ પાછી ખેંચી લેવા પર બાનાની રકમની જપ્તી – પડકારવામાં આવેલ – ઠેરવેલ કે: કરારની ખાસ શરતની શરત નં. ૨ મુજબ, ટેન્ડર રદ કરવું એ પોતે જ બાનાની રકમની જપ્તી કરવા માટે પૂરતું હતું – તેથી, સામાવાળાઓ એવી દલીલ કરી શકે નહીં કે કોન્ટ્રાક્ટ એક્ટ, ૧૮૭૨ ની કલમ ૫

મુજબ બીડ પાછી ખેંચી લેવાનો અધિકાર તેમને બાનાની રકમની જપ્તી ભોગવ્યા વિના પાછી ખેંચી લેવા માટે હકદાર બનાવશે.

અપીલ મંજૂર કરતા, કોર્ટે

ઠેરવેલ કે: કરારની ખાસ શરતોની શરત નં. ૨ નું સાદું વાંચન દર્શાવે છે કે કરારની ખાસ શરતો, જેને આધીન રહીને ઇચ્છુક બીડરો તેમની બીડ રજૂ કરી શકતા હતા, તે પૈકીની એક શરત એ હતી કે શરત નં. ૨ માં ઉલ્લેખિત ત્રણ આકસ્મિક સંજોગોમાંથી કોઈ પણ એક સંજોગમાં બીડ સાથેની બાનાની રકમ જપ્ત કરવામાં આવશે. આ આકસ્મિક સંજોગો પૈકીનો એક સંજોગ ટેન્ડર રદ કરવાનો હતો, જેનો અર્થ જે સંદર્ભમાં આ ખાસ જોગવાઈ કરવામાં આવેલ છે તે સંદર્ભમાં સંબંધિત બીડર દ્વારા બીડ/ટેન્ડર પાછું ખેંચી લેવું એવો થશે. હાઇકોર્ટે ટેન્ડર રદ કરવાને ટેન્ડર નોટિસ રદ કરવા સાથે ગૂંચવી દીધું હોય તેમ જણાય છે. "ટેન્ડર રદ કરવું" એ શબ્દપ્રયોગ દેખીતી રીતે જ અપીલકર્તા–કોર્પોરેશન, જેણે ટેન્ડર નોટિસ જારી કરી હતી, તેના દ્વારા રદ કરવાનો ઉલ્લેખ કરતો નથી. 'ટેન્ડર' રદ કરવા અને 'ટેન્ડર નોટિસ' રદ કરવા વચ્ચે સ્પષ્ટ તફાવત છે. જ્યારે ટેન્ડર નોટિસ રદ કરવી એ અપીલકર્તા–કોર્પોરેશનનો વિશેષાધિકાર છે, ત્યારે 'ટેન્ડર' રદ કરવું એ માત્ર સંબંધિત બીડર/ટેન્ડરર દ્વારા જ હોઈ શકે છે. કોર્પોરેશન દ્વારા "રદ કરવું" શબ્દપ્રયોગ કદાચ છૂટથી વાપરવામાં આવેલ હોઈ શકે, પરંતુ, કરારની ખાસ શરતોમાં તે જે સંદર્ભમાં આવે છે તે સંદર્ભમાં તેનો અર્થ માત્ર બીડર દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલ બીડ અથવા ટેન્ડર પાછું ખેંચી લેવું/રદ કરવું/પરત

બોલાવવું એવો જ થાય છે. હાઇકોર્ટે એવું ઠેરવવામાં દેખીતી ભૂલ કરી હતી કે જમી શરત નં. ૨ ના કાર્યક્ષેત્રમાં આવતી નથી. સામાવાળાઓ માટે હવે એવી દલીલ કરવી શક્ય નથી કે કોન્ટ્રાક્ટ એક્ટ, ૧૮૭૨ ની કલમ ૫ મુજબ બીડ પાછી ખેંચી લેવાનો અધિકાર તેમને એવા કિસ્સાઓમાં પણ બાનાની રકમની જમી ભોગવ્યા વિના પાછી ખેંચી લેવા માટે હકદાર બનાવશે જ્યાં બીડ રજૂ કરવી અને સ્વીકારવી એ પોતે જ એ શરતને આધીન હોય કે બીડ પાછી ખેંચી લેવાના સંજોગોમાં બાનાની રકમ જપ્ત થયેલી ગણાશે. [ફકરા ૭, ૧૩] [૩૯૨–ઈ–એચ; ૩૯૩–એ–સી; ૩૯૭–એફ–જી]

નેશનલ હાઇવેઝ ઓથોરિટી ઓફ ઇન્ડિયા વિ. ગંગા એન્ટરપ્રાઇઝિસ અને અન્ય (૨૦૦૩) ૭ એસ.સી.સી. ૪૧૦: ૨૦૦૩ (૩) સપ્લિ. એસ.સી.આર. ૧૧૪; મહારાષ્ટ્ર રાજ્ય અને અન્ય વિ. એ.પી. પેપર મિલ્સ લિ. (૨૦૦૬) ૪ એસ.સી.સી. ૨૦૯: ૨૦૦૬ (૩) એસ.સી.આર. ૭૧૯; હરિયાણા રાજ્ય અને અન્ય વિ. મલિક ટ્રેડર્સ (૨૦૧૧) ૧૩ એસ.સી.સી. ૨૦૦: ૨૦૧૧ (૧૦) એસ.સી.આર. ૩૭૨ – પર આધાર રાખવામાં આવેલ.

કેસ લો સંદર્ભ

૨૦૦૩ (૩) સપ્લિ. એસ.સી.આર. ૧૧૪	ફકરો ૯	પર આધાર રાખવામાં આવેલ.

૨૦૦૬ (૩) એસ.સી.આર. ફકરો ૯ પર આધાર રાખવામાં આવેલ. ૭૧૯

૨૦૧૧ (૧૦) એસ.સી.આર. ફકરો ૯ પર આધાર રાખવામાં આવેલ. ૩૭૨

સિવિલ અપીલેટ જ્યુરિસ્ડિક્શન: સિવિલ અપીલ નં. ૧૮૫૨/૨૦૧૫

મિસેલેનિયસ બેન્ચ નં. ૯૬૨૦/૨૦૧૩ માં હાઇકોર્ટ ઓફ જ્યુડિકેચર એટ અલ્હાબાદ લખનૌ બેન્ચ લખનૌના તારીખ ૧૧.૧૦.૨૦૧૩ ના ચુકાદા અને હુકમમાંથી.

અપીલકર્તા તરફથી એસ. કે. ધીંગરા, શેફાલી મિત્રા.

સામાવાળા તરફથી અલ્કા અગ્રવાલ, અજય કે. અગ્રવાલ.

કોર્ટનો ચુકાદો ન્યાયમૂર્તિ ટી.એસ. ઠાકુર દ્વારા આપવામાં આવેલ.

ન્યાયમૂર્તિ ટી.એસ. ઠાકુર. ૧. પરવાનગી આપવામાં આવે છે.

૨. આ અપીલ હાઇકોર્ટ ઓફ જ્યુડિકેચર એટ અલ્હાબાદ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલ તારીખ ૧૧/૧૦/૨૦૧૩ ના હુકમમાંથી ઉદ્ભવે છે, જેના દ્વારા સામાવાળાઓ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલ એમ.બી. નં. ૯૬૨૦/૨૦૧૩ મંજૂર કરવામાં આવેલ છે અને બાનાની રકમ પરત કરવાનો ઇનકાર કરતો અપીલકર્તા–કોર્પોરેશન દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલ તારીખ ૧૯/૦૯/૨૦૧૩

નો હુકમ રદ કરવામાં આવેલ છે અને કોર્પોરેશનને સામાવાળાઓ દ્વારા જમા કરાવવામાં આવેલ રકમ તેમને પરત કરવાનો નિર્દેશ આપવામાં આવેલ છે.

૩. અપીલકર્તા–કોર્પોરેશને શેડ અને બાઉન્ડ્રી વોલના બાંધકામ માટે એક તારીખ ૧૭/૧૦/૨૦૧૨ નું અને બીજું તારીખ ૧૯/૧૧/૨૦૧૨ નું એમ બે ટેન્ડરો બહાર પાડેલ હતા. સામાવાળા–કોન્ટ્રાક્ટરે સદર ટેન્ડર નોટિસોના પ્રતિભાવમાં બાનાની રકમની ડિપોઝિટ પેટે અનુક્રમે રૂ. ૪,૪૧,૦૦૦/– અને રૂ. ૩,૩૪,૦૦૦/– ની રકમ સાથે બીડીને બે અલગ–અલગ ટેન્ડરો રજૂ કર્યા હતા. ટેન્ડરો બે ભાગમાં હતા, એક ટેકનિકલ અને બીજું કોમર્શિયલ. જ્યારે ટેકનિકલ બીડ ખોલવામાં આવી હતી અને તે નિયમોનુસાર જણાઈ હતી, ત્યારે નાણાકીય બીડ હજુ ખોલવાની બાકી હતી ત્યારે સામાવાળાઓએ રાયબરેલી ખાતેના અપીલકર્તા–કોર્પોરેશનના એજીએમ (સી એન્ડ એમ) ને સંબોધીને એક અરજી આપી જેમાં તેના દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલ બીડ પાછી ખેંચી લેવામાં આવી અને બીડ સાથે જમા કરાવવામાં આવેલ બાનાની રકમ પરત કરવાની અરજ કરવા ઉપરાંત વિચારણામાંથી બાકાત રાખવાની માંગણી કરવામાં આવી. ત્યારબાદ ૧/૫/૨૦૧૩ ના રોજ એક રજૂઆત કરવામાં આવી જેના દ્વારા સામાવાળાએ ફરી એકવાર તેમના દ્વારા જમા કરાવવામાં આવેલ બાનાની રકમ પરત કરવાની માંગણી કરી. સદર રજૂઆતના પ્રતિભાવમાં, અપીલકર્તા–કોર્પોરેશને તારીખ ૨૬/૪/૨૦૧૩ નો એક પત્ર જારી કરીને જણાવ્યું કે જોકે સામાવાળા દ્વારા ઓફર કરવામાં આવેલ બીડ વિચારણામાં લેવામાં આવી રહી ન હતી, તેમ છતાં બાનાની રકમ પરત કરવાની અરજ ધ્યાનમાં લઈ શકાય નહીં

કારણ કે તે જપ્ત થયેલી ગણાતી હતી. સદર હુકમથી નારાજ થઈને, સામાવાળાએ બાનાની રકમની ડિપોઝિટ પરત કરવાના ઈનકારને પડકારતા હાઈકોર્ટ સમક્ષ રીટ પિટિશન નં. ૯૬૨૦ (એમબી)/૨૦૧૩ દાખલ કરી. અહીંના અપીલકર્તા દ્વારા સદર પિટિશનનો વિરોધ કરવામાં આવ્યો હતો પરંતુ હાઈકોર્ટ ઓફ જ્યુડિકેચર એટ અલ્હાબાદ, લખનૌ બેન્ચની ડિવિઝન બેન્ચ દ્વારા એક ટૂંકા હુકમથી તે મંજૂર કરવામાં આવી હતી જેમાં એવું ઠેરવવામાં આવ્યું હતું કે સામાવાળાનો કેસ અપીલકર્તા–કોર્પોરેશનના કરારની ખાસ શરતોની શરત નં. ૨ હેઠળ આવરી લેવાતો ન હોવાથી, સામાવાળા દ્વારા જમા કરાવવામાં આવેલ બાનાની રકમ પરત કરવાનો ઈનકાર ગેરવાજબી હતો. હાઈકોર્ટે નીચે મુજબ અવલોકન કરેલ:

> *"આમ, પરિસ્થિતિ સ્પષ્ટ હોવાથી કે ટેન્ડર ખોલવામાં આવેલ નથી અને પિટિશનર શરત નં. ૨ ના કોઈ પણ ખંડો હેઠળ આવરી લેવાતા નથી, અમે આથી તારીખ ૧૯/૯/૨૦૧૩ ના વાદગ્રસ્ત હુકમને રદ કરીએ છીએ અને એનટીપીસીને બાનાની રકમ પરત કરવાનો નિર્દેશ આપીએ છીએ.*
>
> *રીટ પિટિશનનો, આમ, નિકાલ કરવામાં આવે છે."*

૪. પ્રસ્તુત અપીલ અગાઉ નોંધ્યા મુજબ ઉપરોક્ત હુકમની યથાર્થતાને પડકારે છે.

૫. અપીલકર્તા–કોર્પોરેશન વતી હાજર રહેતા શ્રી એસ.કે. ધીંગરાએ દલીલ કરી હતી કે સામાવાળા દ્વારા જમા કરાવવામાં આવેલ બાનાની રકમ પરત કરવાનો નિર્દેશ આપવામાં હાઇકોર્ટે ભૂલ કરી હતી. એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે કરારની ખાસ શરતોની શરત નં. ૨ મુજબ ટેન્ડર રદ કરવું એ પોતે જ બાનાની રકમની જપ્તી કરવા માટે પૂરતું હતું. હાઇકોર્ટે એવું ઠેરવેલ હોવાથી કે સામાવાળાનો કેસ શરત નં. ૨ હેઠળ આવરી લેવાતો ન હતો, તેણે એક દેખીતી ભૂલ કરી હતી.

૬. કરારની ખાસ શરતોની શરત નં. ૨ ઉદ્ધૃત કરી શકાય છે. તે નીચે મુજબ વંચાય છે:

"૨. બાનાની રકમ નીચેના કારણોસર જપ્ત કરવામાં આવશે:

એ. ટેન્ડર રદ કરવા પર અથવા,

બી. કોન્ટ્રાક્ટરને કામ અપાયા પછી કરાર કરવામાં ઇનકાર કરવા પર અથવા,

સી. જો કોન્ટ્રાક્ટરને કામ સોંપવામાં આવ્યા પછી કામ શરૂ કરવામાં ન આવે તો."

૭. ઉપરોક્તનું સાદું વાંચન દર્શાવે છે કે કરારની ખાસ શરતો, જેને આધીન રહીને ઇચ્છુક બીડરો તેમની બીડ રજૂ કરી શકતા હતા, તે પૈકીની એક શરત એ હતી કે શરત નં. ૨ (ઉપર મુજબ) માં ઉલ્લેખિત ત્રણ આકસ્મિક

સંજોગોમાંથી કોઈ પણ એક સંજોગમાં બીડ સાથેની બાનાની રકમ જપ્ત કરવામાં આવશે. આ આકસ્મિક સંજોગો પૈકીનો એક સંજોગ ટેન્ડર રદ કરવાનો હતો, જેનો અર્થ જે સંદર્ભમાં આ ખાસ જોગવાઈ કરવામાં આવેલ છે તે સંદર્ભમાં સંબંધિત બીડર દ્વારા બીડ/ટેન્ડર પાછું ખેંચી લેવું એવો થશે. હાઇકોર્ટે ટેન્ડર રદ કરવાને ટેન્ડર નોટિસ રદ કરવા સાથે ગૂંચવી દીધું હોય તેમ જણાય છે. "ટેન્ડર રદ કરવું" એ શબ્દપ્રયોગ દેખીતી રીતે જ અપીલકર્તા–કોર્પોરેશન, જેણે ટેન્ડર નોટિસ જારી કરી હતી, તેના દ્વારા રદ કરવાનો ઉલ્લેખ કરતો નથી. 'ટેન્ડર' રદ કરવા અને 'ટેન્ડર નોટિસ' રદ કરવા વચ્ચે સ્પષ્ટ તફાવત છે. જ્યારે ટેન્ડર નોટિસ રદ કરવી એ અપીલકર્તા–કોર્પોરેશનનો વિશેષાધિકાર છે, ત્યારે 'ટેન્ડર' રદ કરવું એ માત્ર સંબંધિત બીડર/ટેન્ડરર દ્વારા જ હોઈ શકે છે. કોર્પોરેશન દ્વારા "રદ કરવું" શબ્દપ્રયોગ કદાચ છૂટથી વાપરવામાં આવેલ હોઈ શકે, પરંતુ, કરારની ખાસ શરતોમાં તે જે સંદર્ભમાં આવે છે તે સંદર્ભમાં તેનો અર્થ માત્ર બીડર દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલ બીડ અથવા ટેન્ડર પાછું ખેંચી લેવું/રદ કરવું/પરત બોલાવવું એવો જ થાય છે. આવા કોઈ પણ સંજોગમાં, બીડર દ્વારા જમા કરાવવામાં આવેલ બાનાની રકમ જપ્ત થવાને પાત્ર રહેશે એ ઉપર ઉદ્ધૃત કરેલ શરત નં. ૨ નો સાદો અને સરળ અર્થ છે. હાઇકોર્ટે એવું ઠેરવવામાં દેખીતી ભૂલ કરી હતી કે જપ્તી શરત નં. ૨ ના કાર્યક્ષેત્રમાં આવતી નથી.

૮. ત્યારબાદ સામાવાળા વતી એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે ઓફર મંગાવનાર સત્તામંડળ દ્વારા આવી ઓફર ખોલવામાં/સ્વીકારવામાં આવે તે પહેલાં જ ઓફર પાછી ખેંચી લેવા પર બાનાની રકમ જપ્ત કરવાની અપીલકર્તાને

સત્તા આપતી જોગવાઈ કાયદામાં અમાન્ય રહેશે. એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે પ્રસ્તુત કેસમાં નાણાકીય બીડ અપીલકર્તા–કોર્પોરેશન દ્વારા ખોલવામાં આવી ન હતી જોકે ટેકનિકલ બીડ ખોલવામાં આવી હતી અને તે નિયમોનુસાર જણાઈ હતી. તેમ છતાં પણ સામાવાળા, કોઈ પણ સમયે, ઓફરના સ્વીકાર પહેલાં પોતાની બીડ પાછી ખેંચી શકતા હતા. સામાવાળાએ તેમ કરેલ હોવાથી, તેઓ બીડ સાથેની બાનાની રકમ પરત માંગવાના પોતાના અધિકારની અંદર જ હતા. રકમની જપ્તી ગેરકાયદેસર હતી અને સામાવાળા રિફંડ મેળવવા માટે હકદાર છે એવું ઠેરવવામાં હાઇકોર્ટ વાજબી હતી.

૯. અપીલકર્તા–કોર્પોરેશન વતી એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે બીડ રજૂ કરવી એ પોતે જ એ શરતને આધીન હતી કે તેની સાથે બાનાની રકમની ડિપોઝિટ હોવી જોઈએ જે બીડ પાછી ખેંચી લેવાના સંજોગોમાં જપ્ત થવાને પાત્ર હતી. કોન્ટ્રાક્ટ એક્ટ, ૧૮૭૨ ની કલમ ૫ ની શરતો અનુસાર બીડ ખોલવી અથવા તેનો સ્વીકાર કરવો એ, તે દૃષ્ટિએ, અપીલકર્તા–કોર્પોરેશન દ્વારા ફરમાવવામાં આવેલ જપ્તીની કાયદેસરતા માટે સંપૂર્ણપણે બિનમહત્વપૂર્ણ અને અપ્રસ્તુત હતું. આ રજૂઆતના સમર્થનમાં શ્રી ધીંગરા દ્વારા ***નેશનલ હાઇવેઝ ઓથોરિટી ઓફ ઇન્ડિયા વિ. ગંગા એન્ટરપ્રાઇઝિસ અને અન્ય*** *(૨૦૦૩) ૭ એસ.સી.સી. ૪૧૦;* ***મહારાષ્ટ્ર રાજ્ય અને અન્ય વિ. એ.પી. પેપર મિલ્સ લિ.*** *(૨૦૦૬) ૪ એસ.સી.સી. ૨૦૯; અને* ***હરિયાણા રાજ્ય અને અન્ય વિ. મલિક ટ્રેડર્સ*** *(૨૦૧૧) ૧૩ એસ.સી.સી. ૨૦૦* માં આ કોર્ટના ચુકાદાઓ પર આધાર રાખવામાં આવ્યો હતો.

૧૦. ***ગંગા એન્ટરપ્રાઇઝિસ*** ના કેસ (ઉપર મુજબ) માં આ કોર્ટ આવા જ એક પ્રશ્નની તપાસ કરી રહી હતી. તે કેસમાં દલીલ, જેવી અમારી સમક્ષ પણ પરિસ્થિતિ છે, એવી હતી કે ઓફરનો સ્વીકાર થાય તે પહેલાં ઓફર પાછી ખેંચી લેવાથી બીડર દ્વારા આપવામાં આવેલ બાનાની રકમ/જામીનગીરીની રકમની જપ્તી પરિણમી શકે નહીં. તે દલીલને ફગાવી દેતા આ કોર્ટે ઠેરવેલ કે જ્યારે કોઈ વ્યક્તિને તેની ઓફરના સ્વીકારની જાણ તેને કરવામાં આવે તે પહેલાં કોઈ પણ સમયે પોતાની ઓફર પાછી ખેંચી લેવાનો અધિકાર હોઈ શકે છે, પરંતુ જો ઓફર પોતે જ એ શરતને આધીન હોય કે કરાર ન કરવા બદલ અથવા જો અન્ય કોઈ કૃત્ય કરવામાં ન આવે તો બાનાની રકમ જપ્ત કરવામાં આવશે, તો, તેને પોતાની ઓફર પાછી ખેંચી લેવાનો અધિકાર હોવા છતાં પણ તેને બાનાની રકમ પરત માંગવાનો કોઈ અધિકાર રહેશે નહીં. આવા કોઈ પણ કિસ્સામાં, બાનાની રકમની જપ્તી, આ કોર્ટે અવલોકન કર્યું કે, કોન્ટ્રાક્ટ એક્ટ, ૧૮૭૨ હેઠળના કોઈ પણ વૈધાનિક અધિકારનો ભંગ કરતી નથી કારણ કે આવા કિસ્સાઓમાં કરાર અસ્તિત્વમાં આવે તે સુનિશ્ચિત કરવા માટે જ બાના/જામીનગીરી આપવામાં અને લેવામાં આવે છે. મહત્વની બાબત એ છે કે આ કોર્ટે સ્વીકાર્યું કે બાનાની રકમની જપ્તી નિર્ધારિત કરતી કોઈ પણ શરતની ગેરહાજરી એવી પરિસ્થિતિઓ તરફ દોરી શકે છે જ્યાં જેઓ કરાર કરવાની ક્ષમતા અથવા ઈરાદો ધરાવતા નથી તેઓ પણ ક્યારેક બાહ્ય કારણોસર બીડિંગ પ્રક્રિયામાં ઝંપલાવે છે. બાનાની રકમની જપ્તીની જોગવાઈ કરતા આવા ખંડનો હેતુ સ્પષ્ટપણે એ જોવાનો હતો કે માત્ર સાચી બીડ જ મળે. આ કોર્ટે અવલોકન કરેલ:

"... ... ...ધ ઈન્ડિયન કોન્ટ્રાક્ટ એક્ટ માત્ર એવી જોગવાઈ કરે છે કે કોઈ વ્યક્તિ તેની ઓફરના સ્વીકાર પહેલાં પોતાની ઓફર પાછી ખેંચી શકે છે. પરંતુ ઓફરનો સ્વીકાર થાય તે પહેલાં ઓફર પાછી ખેંચી લેવી, એ ઓક્સસ હેતુ માટે આપવામાં આવેલ બાના/જામીનગીરીની રકમની જમીથી તદ્દન ભિન્ન પાસું છે. કોઈ વ્યક્તિને પોતાની ઓફર પાછી ખેંચી લેવાનો અધિકાર હોઈ શકે છે પરંતુ જો તેણે એવી શરત પર પોતાની ઓફર કરી હોય કે કરાર ન કરવા બદલ અથવા જો કોઈ કૃત્ય કરવામાં ન આવે તો અમુક બાનાની રકમ જપ્ત કરવામાં આવશે, તો તેને પોતાની ઓફર પાછી ખેંચી લેવાનો અધિકાર હોવા છતાં પણ, તેને બાના/જામીનગીરી તેને પરત કરવામાં આવે તેવો દાવો કરવાનો કોઈ અધિકાર નથી. આવી બાના/જામીનગીરીની જમી, કોઈ પણ રીતે, ધ ઈન્ડિયન કોન્ટ્રાક્ટ એક્ટ હેઠળના કોઈ પણ વૈધાનિક અધિકારને અસર કરતી નથી. આવી બાના/જામીનગીરી કરાર અસ્તિત્વમાં આવે તે સુનિશ્ચિત કરવા માટે આપવામાં અને લેવામાં આવે છે. તે એક વિસંગત પરિસ્થિતિ હશે કે જે વ્યક્તિ, પોતાના જ વર્તનથી, કરારને અસ્તિત્વમાં આવતો અટકાવે છે તેને જમીની પરવાનગી ન આપીને તેની પોતાની જ ભૂલનો ફાયદો કે લાભ આપવામાં આવે. એ યાદ રાખવું જોઈએ કે, ખાસ કરીને સરકારી કરારોમાં, માત્ર સાચો પક્ષકાર જ બીડ કરે તે સુનિશ્ચિત કરવા માટે આવી શરત હંમેશા સામેલ કરવામાં આવે છે. જો આવી શરત ન હોત તો જે વ્યક્તિ ક્ષમતા ધરાવતી નથી અથવા જે વ્યક્તિ કરાર કરવાનો કોઈ ઈરાદો

ધરાવતી નથી તેવી વ્યક્તિ પણ બીડ કરશે. જો જમીની પરવાનગી આપવામાં ન આવે તો આવા ખંડનો સમગ્ર હેતુ એટલે કે માત્ર સાચી બીડ જ મળે તે જોવાનો હેતુ માર્યો જશે."

૧૧. ***એ.પી. પેપર મિલ્સ*** (ઉપર મુજબ) માં આ કોર્ટ લગભગ સમાન પરિસ્થિતિ સાથે કામ પાર પાડી રહી હતી જ્યાં ટેન્ડર નોટિસના ખંડ ૫ મુજબ ટેન્ડરર બાનાની રકમની જમીના ભોગે જ ટેન્ડર પાછું ખેંચી શકતો હતો. બાનાની રકમની જમીમાં દખલ કરવાનો ઇનકાર કરતા આ કોર્ટે અવલોકન કરેલ:

"... ... ...પરંતુ તે ટેન્ડર પાછું ખેંચી લેવાનો કિસ્સો છે અને તેની અસર ધ્યાનમાં લેવાની છે. ટેન્ડર ૪૫ દિવસના સમયગાળા માટે માન્ય હોવાથી અને પાછું ખેંચવાનું સમયગાળો પૂરો થાય તે પહેલાં હોવાથી બાનાની રકમ જમ કરવાની રહે છે. સામાવાળાનો એ પક્ષ કે આખરી વેચાણના પરિણામો જાહેર કરવામાં વિલંબના કારણે ટેન્ડર પાછું ખેંચી લેવા પર કોઈ પ્રતિબંધ ન હતો તે સ્પષ્ટપણે ટકી શકે તેમ નથી. એકવાર ટેન્ડર પાછું ખેંચી લેવામાં આવે એટલે પરિણામ એ આવે છે કે જે ટેન્ડરર ટેન્ડર પાછું ખેંચી લે છે તે એવો પક્ષ લઈ શકતો નથી કે આખરી વેચાણનું પરિણામ જાહેર કરવામાં આવેલ ન હોવાથી પાછું ખેંચી લેવા પર કોઈ પ્રતિબંધ નથી."

૧૨. ***મલિક ટ્રેડર્સ*** (ઉપર મુજબ) માં આ કોર્ટના ચુકાદાનો પણ ઉલ્લેખ કરી શકાય છે. આ કેસમાં પણ આ કોર્ટ કોન્ટ્રાક્ટ એક્ટ, ૧૮૭૨ ની કલમ ૫ ના

સંદર્ભમાં સ્વીકાર પહેલાં બીડ પાછી ખેંચી લેવાની અસર સાથે કામ પાર પાડી રહી હતી. કોન્ટ્રાક્ટ એક્ટની કલમ ૫ ને ધ્યાનમાં રાખીને કોઈ પણ જમ્મી વિના બીડ પાછી ખેંચી શકાય છે તેવી રજૂઆતને ફગાવી દેતા, આ કોર્ટે અવલોકન કરેલ:

> *"... ... ...આમ, જોકે સદર અધિનિયમની કલમ ૫ હેઠળ દરખાસ્ત કરનારની વિરુદ્ધમાં તેના સ્વીકારની જાણ પૂર્ણ થાય તે પહેલાં કોઈ પણ સમયે દરખાસ્ત રદ કરી શકાય છે, તેમ છતાં સામાવાળા તેની ઓફર/બીડમાં સમાવિષ્ટ કરારથી બીડ મળ્યાની છેલ્લી તારીખ પછી ૯૦ દિવસ સુધી સ્વીકાર માટે બીડ ખુલ્લી રાખવા બંધાયેલા હતા અને જો સામાવાળાએ ૯૦ દિવસના સદર સમયગાળાની સમાપ્તિ પહેલાં તેની બીડ પાછી ખેંચી લીધી તો સામાવાળા ઓફર/બીડના ફકરા ૧૦ માં સામાવાળા દ્વારા સંમત થયા મુજબનું પરિણામ (એટલે કે બીડ સિક્યોરિટીના સંપૂર્ણ મૂલ્યની જમ્મી) ભોગવવાને પાત્ર હતા. સદર અધિનિયમની કલમ ૫ માં સમાવિષ્ટ જોગવાઈઓના ઓઠા હેઠળ, સામાવાળા તેની ઓફર/બીડમાં સમાવિષ્ટ કરારો હેઠળની ફરજો અને જવાબદારીઓમાંથી છટકી શકે નહીં. ઓફરના સ્વીકાર પહેલાં ઓફર પાછી ખેંચી લેવાનો અધિકાર કરારની શરતો વિરુદ્ધ ઓફર પાછી ખેંચી લેવા બદલ કોઈ દંડ ભોગવવાના કરારને રદબાતલ કરી શકતો નથી. કોઈ વ્યક્તિને પોતાની ઓફર પાછી ખેંચી લેવાનો અધિકાર હોઈ શકે છે, પરંતુ જો તેણે એવી શરત પર પોતાની ઓફર કરી હોય કે જો તે બીડની*

માન્યતાના સમયગાળા દરમિયાન ઓફર પાછી ખેંચી લે તો બીડ સિક્યોરિટીની રકમ જપ્ત કરી શકાશે, તો તેને એવો દાવો કરવાનો કોઈ અધિકાર નથી કે બીડ સિક્યોરિટી જપ્ત કરવી જોઈએ નહીં અને તે તેને પરત કરવી જોઈએ. આવી બીડ સિક્યોરિટીની રકમની જપ્તી, કોઈ પણ રીતે, સદર અધિનિયમની કલમ ૫ હેઠળના કોઈ પણ વૈધાનિક અધિકારને અસર કરતી નથી. બીડની માન્યતાના ૯૦ દિવસના સમયગાળા દરમિયાન ઓફર પાછી ખેંચી લેવામાં ન આવે અને કરાર અસ્તિત્વમાં આવે તે સુનિશ્ચિત કરવા માટે સામાવાળા દ્વારા બીડ સિક્યોરિટી આપવામાં આવી હતી અને અપીલકર્તાઓ દ્વારા લેવામાં આવી હતી. માત્ર સાચા પક્ષકારો જ બીડ કરે તે સુનિશ્ચિત કરવા માટે આવી શરતો સામેલ કરવામાં આવે છે. આવી શરતોની ગેરહાજરીમાં, જે વ્યક્તિઓ કરાર કરવાની ક્ષમતા ધરાવતી નથી અથવા કરાર કરવાનો કોઈ ઈરાદો ધરાવતી નથી તેવી વ્યક્તિઓ બીડ કરશે. જો કરારના ભંગમાં ઓફર પાછી ખેંચી લેવામાં આવે ત્યારે જપ્તીની પરવાનગી આપવામાં ન આવે, તો ઓફર/બીડમાં આવી શરતનો મૂળ હેતુ જ નિષ્ફળ જશે."

૧૩. ઉપરોક્ત ચર્ચાનો સાર એ છે કે સામાવાળાઓ માટે હવે એવી દલીલ કરવી શક્ય નથી કે કોન્ટ્રાક્ટ એક્ટ, ૧૮૭૨ ની કલમ ૫ મુજબ બીડ પાછી ખેંચી લેવાનો અધિકાર તેમને એવા કિસ્સાઓમાં પણ બાનાની રકમની જપ્તી ભોગવ્યા વિના પાછી ખેંચી લેવા માટે હકદાર બનાવશે જ્યાં બીડ રજૂ કરવી અને સ્વીકારવી એ પોતે જ એ શરતને આધીન હોય કે બીડ પાછી ખેંચી લેવાના સંજોગોમાં

બાનાની રકમ જપ્ત થયેલી ગણાશે. બાનાની રકમ પરત કરવાનો નિર્દેશ આપતી વખતે હાઇકોર્ટ સાચી કાનૂની પરિસ્થિતિથી સંપૂર્ણપણે અજાણ રહેલ હોવાથી, તેણે એક ભૂલ કરી હતી.

૧૪. પરિણામે આ અપીલ સફળ થાય છે અને, આથી, મંજૂર કરવામાં આવે છે. હાઇકોર્ટ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલ હુકમ રદ કરવામાં આવે છે અને રીટ પિટિશન નં. ૯૬૨૦ (એમબી)/૨૦૧૩ ખર્ચ અંગેના કોઈ પણ હુકમ વિના રદ કરવામાં આવે છે.

દેવિકા ગુજરાલ

અપીલો મંજૂર કરવામાં આવી.

This judgment has been translated using an AI-assisted translation tool.

==========

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઇ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.